

PRAWO CYWILNE

Kazusy z rozwiązaniami

redakcja naukowa
Barbara Jelonek-Jarco
Julita Zawadzka, Fryderyk Zoll

Wojciech Bańczyk, Michał Berek, Wojciech Górecki
Barbara Jelonek-Jarco, Michał Kućka, Tomasz Marek
Iwona B. Mika, Halina Nowara-Bacz, Marlena Pecyna
Piotr Pietrołaj, Jerzy Pisuliński, Szymon Romanow
Bartosz Skorek, Jerzy Wróbel, Julita Zawadzka, Fryderyk Zoll

SERIA AKADEMICKA

WYDANIE

2

PRAWO CYWILNE

Kazusy z rozwiązaniami

redakcja naukowa
Barbara Jelonek-Jarco
Julita Zawadzka, Fryderyk Zoll

Wojciech Bańczyk, Michał Berek, Wojciech Górecki
Barbara Jelonek-Jarco, Michał Kućka, Tomasz Marek
Iwona B. Mika, Halina Nowara-Bacz, Marlena Pecyna
Piotr Pietrołaj, Jerzy Pisuliński, Szymon Romanow
Bartosz Skorek, Jerzy Wróbel, Julita Zawadzka, Fryderyk Zoll

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

2

Stan prawny na 1 lipca 2019 r.

Wydawca
Agata Jędrasik

Redaktor prowadzący
Joanna Ołówek

Opracowanie redakcyjne i łamanie
Violet Design Wioletta Kowalska

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-922-7
2. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	7
---------------------	---

Wstęp	9
-------------	---

I. Kazusy z rozwiązaniami

A. Kazusy podstawowe

Kazus 1. Autograf Fredry	23
Kazus 2. „Whisky dla każdego”	34
Kazus 3. Poręczenie za dług przyjaciela	44
Kazus 4. Garnek do gotowania ryżu	53
Kazus 5. Motorower na wakacje	65
Kazus 6. Meble takie jak na zdjęciu	70
Kazus 7. Wypadek rowerzysty	84
Kazus 8. Umowa z ubezpieczycielem	98
Kazus 9. Wylanie oleju	114
Kazus 10. Kilkakrotnie sprzedana akwaforta	125
Kazus 11. Błędna diagnoza	136
Kazus 12. Odwołanie darowizny	147
Kazus 13. Zgoda małżonka	161
Kazus 14. Kłopotliwe testamenty	182
Kazus 15. Szantażowany dostawca	206
Kazus 16. Zastaw rejestrowy na samochodzie	217
Kazus 17. Sprzedaż małżonkom przez małżonków	230
Kazus 18. Uciążliwe „wodociągi”	243

B. Kazusy konkursowe

Kazus konkursowy 1. Ładowność samochodu dostawczego	257
Kazus konkursowy 2. Brak dostępu do mediów	269
Kazus konkursowy 3. Festiwal muzyczny	287
Kazus konkursowy 4. Supermarket w galerii handlowej	303
Kazus konkursowy 5. Samochód dla rajdowca	325

II. Kazusy do samodzielnego rozwiązania

Bibliografia	397
---------------------------	------------

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- dyrektywa** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z 25.10.2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.Urz. UE L 304, s. 64, ze zm.)
- k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.)
- u.w.l.** – ustawa z 24.06.1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2019 r. poz. 737 ze zm.)
- u.k.w.h.** – ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2018 r. poz. 1916 ze zm.)
- k.r.o.** – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682)
- u.p.k.** – ustawa z 30.05.2014 r. o prawach konsumenta (Dz.U. z 2019 r. poz. 134 ze zm.)
- u.z.r.r.z.** – ustawa z 6.12.1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz.U. z 2018 r. poz. 2017)
- pr. not.** – ustawa z 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. z 2019 r. poz. 540 ze zm.)
- k.p.c.** – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360 ze zm.)
- u.zm.k.c.** – ustawa z 13.04.2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104)

Czasopisma naukowe i inne publikatory

KPP	- Kwartalnik Prawa Prywatnego
Legalis	- system informacji prawnej Legalis
LEX	- system informacji prawnej LEX
MoP	- Monitor Prawniczy
NPN	- Nowy Przegląd Notarialny
OSA	- Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSN	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCK	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna i Izba Karna
OSNCP	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSP	- Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	- Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
PiP	- Państwo i Prawo
PS	- Przegląd Sądowy
TPP	- Transformacje Prawa Prywatnego

Inne

SA	- Sąd Apelacyjny
SN	- Sąd Najwyższy

WSTĘP

Mamy przyjemność oddać w Państwa ręce drugie wydanie zbioru kazuów z prawa cywilnego wraz z rozwiązaniami, przygotowanego przez pracowników naukowych i doktorantów Katedry Prawa Cywilnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego. Celem zbioru jest przybliżenie metody rozwiązywania kazuów, a w konsekwencji ułatwienie przygotowania do egzaminów z prawa cywilnego, a także ugruntowanie pewnych mechanizmów wnioskowania i argumentowania prawniczego w praktyce zawodowej. Niniejszy zbiór stanowi pierwszą część kazuów z rozwiązaniami, opracowanych przez zespół autorów.

Prezentowany Państwu zbiór obejmuje zarówno kazusy podstawowe, o niższym stopniu trudności, jak też tzw. kazusy konkursowe, najbardziej zaawansowane, które wymagają szerokiej wiedzy z zakresu prawa cywilnego i na których rozwiązanie przeznaczyc trzeba w założeniu kilka godzin.

W przypisach zaznaczono przydatne do rozwiązania problemu stanowiska prezentowane w literaturze bądź orzecznictwie, wskazując zwłaszcza na odmienne poglądy od tych przyjętych przez autorów w niniejszym zbiorze. W przypadku prezentowania w doktrynie (orzecznictwie) różnych poglądów na daną kwestię rozwiązania przedstawione w zbiorze należy uznać za proponowane, lecz nie jedyne możliwe (przy założeniu poglądu przeciwnego rozwiązanie mogłoby być odmienne).

Literaturę podstawową, na bazie której opracowano rozwiązania kazuów, stanowią podręczniki polecane do nauki prawa cywilnego w toku studiów, wymienione w bibliografii. W związku z tym

w rozwiązaniach nie zamieszczano odwołań do tych podręczników ani też nie wyjaśniano szerzej zagadnień przedstawionych w tych pozycjach. Jeśli w rozwiązaniach pojawiały się problemy wykraczające poza materię podręcznikową, zostały one wyjaśnione wraz z odesłaniem do odpowiednich pozycji z literatury bądź orzecznictwa, w których można znaleźć szerszy komentarz do danego zagadnienia.

Na końcu zbioru zebrano kazusy do samodzielnego rozwiązania, wraz z odesłaniami do literatury bądź orzecznictwa jedynie w tych przypadkach, w których rozwiązanie wymaga wiedzy wykraczającej poza materię objętą podręcznikami akademickimi. Natomiast w odniesieniu do tych kazusów, których rozwiązanie możliwe jest po lekturze podręczników, żadne wskazówki dotyczące rozwiązania nie zostały zamieszczone. Takie rozwiązanie jest w ocenie redaktorów celowe.

Wszystkie kazusy przedstawiono wraz z rozwiązaniami z uwzględnieniem metodyki, która została zarysowana w dalszej części niniejszego wstępu. W każdym rozwiązaniu istotne jest prawidłowe usystematyzowanie rozważanych zagadnień z perspektywy zawartego w kazusie polecenia. Struktura rozwiązywanych zagadnień ma podstawowe znaczenie. Rozwiązania te nawiązują do niemieckiej metody tzw. *Gutachtenstil*. Jest to metoda, która uczy prawidłowej subsumpcji, czyli przyporządkowania stanu faktycznego określonej normie prawnej. Ma ona jednak także na celu skłonienie osoby rozwiązującej kazus do analizy wszelkich przesłanek związanych z badanym zagadnieniem.

W przedstawionych stanach faktycznych należy zbadać wszystkie możliwe podstawy ewentualnych roszczeń lub uprawnień w ramach postawionego polecenia. Rozwiązania kazusów zamieszczone w niniejszym zbiorze mają ujednolicony schemat. Rozpoczyna się on postawieniem określonej hipotezy dotyczącej przysługiwania roszczenia albo innego uprawnienia, a następnie wskazaniem, jakie przesłanki muszą być spełnione, aby to roszczenie (uprawnienie):

- I. powstało,
- II. nie wygasło,
- III. stało się wymagalne (dotyczy roszczeń),
- IV. było zaskarżalne (także dotyczy, co do zasady, roszczeń).

Aby zapewnić wszechstronność analizy, mając także na uwadze możliwe wątpliwości co do trafności spełnienia przyjętych przesłanek, w rozwiązaniach stosowano także metodę tzw. opinii pomocniczej (*Hilfsgutachten*). Polega ona na kontynuowaniu badania dalszych przesłanek danego uprawnienia, mimo że wcześniej ustalono, iż jedna z uprzednio analizowanych przesłanek nie została spełniona, dlatego uprawnienie nie przysługuje. Ten element metody może się wydawać zbędny. Wbrew temu wrażeniu jest jednak ważne, aby prawnik ocenił wszystkie prawne zagadnienia związane z danym uprawnieniem. Prawo nie jest bowiem nauką matematyczną i nie zawsze można z całkowitą pewnością stwierdzić, czy dana przesłanka rzeczywiście w danym stanie faktycznym zachodzi. Te wątpliwości mogą mieć źródło zarówno w ocenach prawnych, jak i w (nieuwzględnionych w tym zbiorze, którego problematyka dotyczy zasadniczo prawa materialnego) ocenach faktycznych dotyczących właściwego ustalenia stanu faktycznego (przy czym oceny dotyczące zasad rozkładu ciężaru dowodu mają znaczenie w rozwiązaniach zamieszczonych w zbiorze).

W zamieszczonym na następnych stronach schemacie wskazano zakres zagadnień podlegających analizie w odniesieniu do poszczególnych przesłanek. Warto jednak pamiętać o tym, że po pierwsze wskazany niżej zakres zagadnień nie jest wyczerpujący, a po drugie, rozwiązując konkretny kasus, należy badać te zagadnienia, dla których można znaleźć uzasadnienie w analizowanym stanie faktycznym. Przykładowo, zbędne jest badanie ewentualnej nieważności czynności prawnej z uwagi na brak zdolności strony do czynności prawnych, jeśli w stanie faktycznym nie ma żadnego stwierdzenia dotyczącego wieku bądź ubezwłasnowolnienia stron czynności prawnej. Podobnie zbędne jest badanie ewentualnej nieważności czynności prawnej z uwagi na niezachowanie formy czynności prawnej wymaganej pod rygorem nieważności, jeśli w opisanym stanie faktycznym nie pojawia się żadna wzmianka o tym, w jakiej formie czynność prawna została dokonana (np. opis stanu faktycznego zawiera tylko stwierdzenie, że „X sprzedał nieruchomość”).

W ramach schematu przyjętego w niniejszym zbiorze istnieje oczywiście pewna elastyczność związana z dużą liczbą możliwych uprawnień,

prawnych kwalifikacji zarzutów itp. Jednak umiejscowienie poszczególnych elementów analizy, odbiegających od schematu, powinno się uzasadnić. Celem tej metody jest bowiem usystematyzowanie myślenia prawniczego i doprowadzenie do tego, aby prawnicy argumentowali i analizowali stany faktyczne w podobny sposób, co jest niezbędnym wymogiem ujednolicenia stosowania prawa. To zapewnia o wiele większą przewidywalność rozstrzygnięć sądowych, która jest ważnym elementem państwa prawa.

Z uwagi na wejście w życie 9.07.2018 r. nowelizacji przepisów o przedawnieniu roszczeń (u.zm.k.c.), w rozwiązaniach niektórych kazusów w niniejszym zbiorze należało sięgnąć do przepisów przejściowych zawartych w tej ustawie. Przy opracowywaniu rozwiązań przyjęto jednak ogólne założenie, że jeśli co innego wprost nie wynika z treści stanu faktycznego podanego w kazusie, to wydarzenia podane w tym stanie faktycznym nastąpiły po 9.07.2018 r., a tym samym do przedawnienia analizowanych roszczeń należy stosować przepisy Kodeksu cywilnego o przedawnieniu w brzmieniu znnowelizowanym.

I. Roszczenie/ uprawnienie	Kto, czego i od kogo żąda? Ewentualnie: np. przy art. 527 k.c., art. 10 u.k.w.h.: kto domaga się wydania orzeczenia sądowego, przeciwko komu i jakiej treści orzeczenia się domaga?
II. Podstawa prawna	Hipoteza: Roszczenie/uprawnienie mogłoby przysługiwać na podstawie: <ul style="list-style-type: none"> • umowy • jednostronnej czynności prawnej (np. przyrzeczenie publiczne) • ustawy: <ul style="list-style-type: none"> – przepisy o czynach niedozwolonych – przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu/nienależnym świadczeniu – przepisy prawa rzeczowego, np. art. 222 i n. k.c. – art. 388 k.c. – art. 357¹ k.c. – art. 59 k.c. – art. 527 k.c. – art. 358¹ § 3 k.c. itd.

<p>III. Powstało roszczenie?</p>	<p>Hipoteza: Aby roszczenie powstało na wskazanej podstawie prawnej, musiałyby być spełnione następujące przesłanki... UWAGA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • punkty 1, 2, 3, wskazane niżej po lewej stronie, należy badać przy roszczeniu wynikającym z umowy • jeśli roszczenie wynika z jednostronnej czynności prawnej – należy badać podobnie jak przy umowach, a więc: 1. czy jednostronna czynność prawna została dokonana?, 2. czy jest ważna? 3. czy jest skuteczna? • jeśli roszczenie wynika z ustawy – przesłanki powstania roszczenia należy określać na podstawie przepisu/przepisów ustawy, będących podstawą prawną tego roszczenia, np. z art. 222 § 1 lub § 2 k.c. • punkty 1, 2, 3 należy badać także wtedy, gdy w toku rozważania roszczenia wynikającego z ustawy dochodzi się do miejsca, w którym pewna umowa będzie miała znaczenie z punktu widzenia przesłanek [przykład: ustalono, że roszczenie powstało (III), ale przy rozważaniu, czy wygasło (IV), powstaje konieczność rozważenia zwolnienia z długu (art. 508 k.c.). Zwolnienie z długu jest umową. Trzeba zatem zbadać, czy została zawarta ważna i skuteczna umowa zwolnienia z długu, aby przyjąć, że roszczenie wygasło wskutek zwolnienia z długu]
<p>1. Zawarta umowa</p>	<p>Hipoteza: Aby umowa została zawarta, musiałyby być spełnione następujące przesłanki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zgodne oświadczenia woli stron • przy trybie ofertowym: czy jest ważna i skuteczna oferta, którą oblat przyjął bez zmian w terminie związania oferenta ofertą? • przy trybie aukcyjnym: udzielenie przybicia, ewentualnie – jeśli do ważności umowy potrzebne jest spełnienie dodatkowych wymagań – czy zrealizowano roszczenie o zawarcie umowy (art. 70² § 3 k.c.) • przy trybie przetargowym: wybór oferty, ewentualnie – jeśli do ważności umowy potrzebne jest spełnienie dodatkowych wymagań – czy zrealizowano roszczenie o zawarcie umowy (art. 70² § 3 k.c. w zw. z art. 70³ § 3 zdanie drugie k.c.) • przy trybie negocjacyjnym: reguła interpretacyjna – po dojściu do porozumienia we wszystkich kwestiach, które były przedmiotem negocjacji (art. 72 § 1 k.c.) • art. 76 zdanie pierwsze k.c. – gdy nie dochowano <i>pactum de forma</i>, też przyjmuje się, że umowa jest niezawarta, a jednostronna czynność prawna niedokonana

	<ul style="list-style-type: none"> • z art. 395 § 2 k.c. wynika, że wskutek odstąpienia umownego umowa jest uważana za niezawartą. Jednak, aby wykonać umowne prawo odstąpienia, najpierw trzeba zbadać, czy sama umowa jest zawarta, ważna i skuteczna, ponieważ dopiero w niej jest zastrzeżone umowne prawo odstąpienia, z którego skorzystano
2. Ważna umowa	<p>Hipoteza: Umowa mogłaby być nieważna, gdyby...</p> <p>Najpierw należy zbadać podstawy do przyjęcia bezwzględnej nieważności ex tunc, tj. m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czy zachowano formę wymaganą do ważności czynności prawnej? Tutaj też badamy, czy zachodzi przypadek niedochowania formy czynności prawnej zastrzeżonej <i>ad probationem</i>. Jeśli tak: roszczenie powstało i istnieje, a tylko wystąpią poważne trudności z jego dochodzeniem w procesie cywilnym wobec ograniczenia możliwości jego udowodnienia; • czy zachodzi niemożliwość świadczenia (pierwotna)? • czy nie ma postanowień sprzecznych z ustawą/zasadami współżycia społecznego (art. 58 k.c.)? • czy była zdolność do czynności prawnych? Czy osoba fizyczna miała mniej niż 13 lat albo czy była ubezwłasnowolniona całkowicie? • czy była wymagana zgoda z art. 101 § 3 k.r.o. i czy została udzielona (uprzednie zezwolenie sądu opiekuńczego na dokonanie czynności prawnej)? • czy zachodzą wady oświadczenia woli prowadzące do bezwzględnej nieważności? (art. 82 i 83 k.c.) • czy nastąpiła odmowa wyrażenia zgody przez przedstawiciela ustawowego tam, gdzie taka zgoda jest wymagana? Czy brak było ważnej i skutecznej zgody w wyznaczonym terminie? Ewentualnie czy nastąpiła odmowa potwierdzenia przez samego dokonującego czynności prawnej po osiągnięciu pełnoletności? • w umowach: czy są uzgodnione <i>essentialia negotii</i>? (według jednego z poglądów to przesłanka ważności czynności prawnej) • czy nie zastrzeżono warunków w czynnościach prawnych, których nie można dokonywać pod warunkiem? • czy dokonano czynności prawnej bez zachowania wymagań z art. 199 k.c., tj. bez koniecznej zgody wszystkich współwłaścicieli rzeczy (według jednego z poglądów to przesłanka ważności czynności prawnej)

	<ul style="list-style-type: none"> • czy w przypadku działania przez pełnomocnika bez umocowania albo z przekroczeniem jego zakresu mocodawca odmówił zatwierdzenia czynności, ewentualnie czy upłynął bezskutecznie termin wyznaczony do potwierdzenia czynności? <p>Następnie należy zbadać wady mogące powodować tzw. unieważnialność (nieważność względną) czynności prawnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czy zachodzą wady oświadczenia woli prowadzące do unieważnialności (błąd, podstęp, groźba) i czy zostało w sposób ważny, skuteczny i terminowy złożone drugiej stronie oświadczenie woli o uchyleniu się od skutków swojego oświadczenia woli? (jeśli tak, to czynność jest uważana za bezwzględnie nieważną <i>ex tunc</i>) • ewentualnie: czy zachodzi unieważnialność w drodze orzeczenia sądowego (np. art. 388 k.c. – wyzysk)? <p>Następnie należy zbadać wady mogące powodować tzw. bezskuteczność zawieszoną, a właściwie nieważność zawieszoną czynności prawnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czy czynność nie jest bezskutecznie zawieszona? (np. czynność została dokonana bez wymaganej zgody przedstawiciela ustawowego, ale nie ma odmowy wyrażenia zgody i nie został wyznaczony termin do wyrażenia zgody, ewentualnie termin ten jeszcze nie upłynął, albo gdy czynność prawna została dokonana przez <i>falsus procurator</i>, a jeszcze nie ma odmowy potwierdzenia, ewentualnie nie został wyznaczony termin do wyrażenia zgody, ewentualnie termin ten jeszcze nie upłynął – nie można jeszcze przyjąć nieważności czynności prawnej – „stadium” <i>negotium claudicans</i>)
3. Skuteczna umowa	<p>Hipoteza: Umowa mogłaby nie wywołać skutków (jakich?), gdyby...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy nie zastrzeżono w treści czynności prawnej warunku zawieszającego skutki obligacyjne? • Czy nie zastrzeżono w treści czynności prawnej terminu początkowego do wywołania skutków? • Czy nie zastrzeżono w umowie przenoszącej własność nieruchomości (ważnej) klauzuli umownego prawa odstąpienia? • Czy nie zastrzeżono w treści czynności prawnej warunku rozwiązującego, który się ziścił? • Czy nie zastrzeżono w treści czynności prawnej terminu końcowego, który nadszedł?

	<ul style="list-style-type: none"> • Czy umowa została zawarta z uprawnionym do rozporządzania rzeczą (w przypadku umów o skutkach rzeczowych)? Jeśli nie: skuteczność umowy zależy od spełnienia przesłanek z art. 169 k.c./art. 5 i n. u.k.w.h. • Czy nie zachodzą podstawy do uznania czynności za względnie bezskuteczną (art. 59 k.c., art. 527 i n. k.c.) i czy względna bezskuteczność została we właściwym trybie orzeczona?
4. Wniosek: czy zatem roszczenie powstało	Roszczenie powstało/nie powstało
IV. Czy roszczenie nadal istnieje (czy jest nadal aktualne) i czy nadal przysługuje temu uprawnionemu wobec tego dłużnika	<p>Hipoteza: Roszczenie mogłoby już nie przysługiwać X-owi, gdyby...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy doszło do zwolnienia z długu co do tego roszczenia (art. 508 k.c.)? • Czy nastąpiło zrzeczenie się uprawnienia? • Czy doszło do spełnienia świadczenia? • Czy doszło do potrącenia tej wierzytelności? • Czy doszło do skutecznego złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego? • Czy upłynął termin prekluzyjny prawa materialnego do dochodzenia tego roszczenia (np. art. 59 k.c., art. 344 § 2 k.c., art. 534 k.c.)? • Czy doszło do ważnego i skutecznego odstąpienia od umowy wzajemnej (gdy sprzedający żąda zapłaty sprzedaży, a od umowy tej odstąpiono na podstawie przepisów o umowach wzajemnych, to jego roszczenie o zapłatę ceny przestaje istnieć)? • Czy doszło do zawarcia umowy odnowienia (nowacji)? • Czy doszło do zawarcia umowy <i>datio in solutum</i> (453 k.c.)? • Czy uprawniony nie przeniósł roszczenia na kogoś innego (np. przelew)? • Czy z mocy prawa roszczenie nie przeszło na inny podmiot (np. subrogacja ustawowa – art. 518 k.c.)? • Czy nie doszło do przejęcia długu przez osobę trzecią?
V. Czy roszczenie jest wymagalne	<p>Hipoteza: Aby roszczenie było wymagalne, musiałyby zostać spełnione przesłanki... (zob. art. 455 k.c.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy są przepisy szczególne wobec art. 455 k.c.? (zob. np. art. 642 k.c.) • Czy w umowie był wskazany termin spełnienia świadczenia? Alternatywnie: • Czy z właściwości roszczenia wynika, kiedy powinno być zaspokojone? Alternatywnie:

	<ul style="list-style-type: none"> • Czy upłynął okres „niezwłocznie po” wezwaniu do spełnienia świadczenia? • Czy wierzyciel zgodził się odroczyć termin płatności? • Czy zachodzą przesłanki z art. 458 k.c. (natychmiastowa wymagalność roszczenia niezależnie od zastrzeżonego terminu)?
VI. Czy roszczenie jest zaskarżalne	<p>Hipoteza: Aby roszczenie było zaskarżalne, musiałyby zostać spełnione przesłanki...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy roszczenie się przedawnia i czy upłynął termin przedawnienia? Należy: (1) ustalić termin przedawnienia (uwzględniając przy tym na szczególne terminy określone np. w księdze III Kodeksu cywilnego!), (2) wskazać, od kiedy liczyć termin przedawnienia (art. 120 § 1 k.c. i przepisy szczególne), (3) wskazać, kiedy upłynął termin przedawnienia, (4) wskazać, czy wymagane jest podniesienie przez dłużnika zarzutu przedawnienia (art. 117¹ § 1 k.c.), a jeśli tak, to zbadać, czy został skutecznie podniesiony zarzut przedawnienia i ewentualnie (5) czy nie doszło do zrzeczenia się zarzutu przedawnienia. • Ewentualnie, nawet gdy możliwe jest skuteczne podniesienie zarzutu przedawnienia, może on nie zostać uwzględniony na podstawie art. 5 k.c. • Czy dłużnikowi przysługuje prawo zatrzymania, tzw. <i>ius retentionis</i> (np. z art. 461 k.c., art. 496–497 k.c.)? • Czy dłużnikowi z umowy wzajemnej przysługuje tzw. <i>exceptio non adimpleti contractus</i> (art. 488 k.c., art. 490 k.c.)?
VII. Końcowa odpowiedź	<ul style="list-style-type: none"> • Roszczenie jest/nie jest zasadne

I. Kazusy z rozwiązaniami

A. KAZUSY PODSTAWOWE

Kazus 1

AUTOGRAF FREDRY

Tomasz Marek

Z okazji 17. urodzin, w maju 2018 r. Piotr otrzymał od swoich zamożnych rodziców prezent w postaci 2000 zł. Piotr jest wielkim miłośnikiem polskiej literatury, w szczególności komediopisarstwa. Stąd też tydzień po urodzinach udał się do swojego sąsiada – 73-letniego Wojciecha, który był kolekcjonerem rękopisów i autografów znanych Polaków. Panowie zawarli umowę, na mocy której Piotr kupił od Wojciecha autograf Aleksandra Fredry za kwotę 2000 zł. Piotr zapłacił pieniędzmi otrzymanymi od rodziców na urodziny. Pół roku później, w listopadzie 2018 r. Piotr odkrył, że autograf nabyty przez niego nie został w rzeczywistości złożony przez Aleksandra Fredrę, lecz przez początkującą komediopisarkę – Aleksandrę Fredro. Jak się okazało, Wojciech od samego początku wiedział o tym, a mimo to sprzedał autograf jako złożony przez Aleksandra Fredrę, a ponadto wiedział, że rynkowa wartość autografu Aleksandry Fredro wynosi nawet 20 razy mniej niż kwota zapłacona przez Piotra. Gdy tylko Piotr dowiedział się o tym fakcie, natychmiast zadzwonił do Wojciecha i oświadczył mu, że uchyła się od skutków prawnych swojego oświadczenia, jednocześnie wzywając Wojciecha do niezwłocznego zwrotu zapłaconej kwoty 2000 zł.

PYTANIE

Czy żądanie Piotra jest zasadne?

Przeanalizuj wszystkie przesłanki. Nawet gdyby miało się okazać, że umowa jest z jakiegoś powodu nieważna lub unieważnialna, nie przerywaj rozwiązania z tego powodu, tylko sprawdź wszystkie przesłanki zasadności roszczenia¹.

ROZWIĄZANIE

Piotrowi mogłoby przysługiwać wobec Wojciecha roszczenie o zapłatę kwoty 2000 zł na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. (roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia).

Aby roszczenie Piotra było zasadne, w pierwszej kolejności należy zbadać, czy roszczenie to powstało.

I. Powstanie roszczenia zależy od wystąpienia następujących przesłanek:

1. Piotr musiałby spełnić na rzecz Wojciecha świadczenie;
2. świadczenie to musiało być nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. (np. gdyby umowa nie została zawarta albo zawarta umowa byłaby dotknięta nieważnością bezwzględną, albo umowa stałaby się nieważna wskutek uchylenia się od skutków oświadczenia złożonego pod wpływem błędu).

Ponadto, w przypadku ustalenia, że powyższe roszczenie Piotra powstało, należy jeszcze przeanalizować:

II. Czy roszczenie to nie wygasło?

III. Czy roszczenie jest wymagalne?

IV. Czy roszczenie jest zaskarżalne?

¹ W takim sposobie rozwiązywania przypadku wyraża się wspomniana we wstępie zbioru metoda tzw. *Hilfsgutachten*. W pierwszym z kasusów zaznaczono w treści pytania, że rozwiązanie powinno być sporządzone z zastosowaniem tej metody. W dalszych kasusach nie zamieszczano już tego zastrzeżenia, jednak ich rozwiązania również zostały sporządzone według tej metody.

Ad I. Powstanie roszczenia

Ad 1. Spełnienie świadczenia

Z kazusu wynika, że Piotr spełnił świadczenie na rzecz Wojciecha, tj. zapłacił mu kwotę 2000 zł.

Ad 2. Kwalifikacja świadczenia jako nienależnego

Świadczenie byłoby nienależne, gdyby nie miało podstawy prawnej. Brak podstawy prawnej świadczenia mógłby zachodzić wówczas, gdyby umowa sprzedaży nie została zawarta (*condictio indebiti*). Zawarcie umowy w świetle analizowanego stanu faktycznego nie budzi wątpliwości, dlatego nie zachodzi *condictio indebiti*.

Świadczenie mogłoby być nienależne, gdyby umowa sprzedaży była bezwzględnie nieważna (*condictio sine causa*).

Umowa sprzedaży mogłaby być bezwzględnie nieważna z uwagi na brak pełnej zdolności do czynności prawnych po stronie Piotra.

Umowa byłaby nieważna, gdyby:

- A. Piotr miał ograniczoną zdolność do czynności prawnych oraz
- B. Piotr dokonałby czynności, do której potrzebuje zgody przedstawiciela ustawowego, bez tej zgody, a przedstawiciel ustawowy odmówiłby potwierdzenia bądź też bezskutecznie upłynąłby termin do takiego potwierdzenia wyznaczony przez kontrahenta Piotra.

Ad A. Ograniczona zdolność do czynności prawnych

W chwili zawarcia umowy Piotr miał 17 lat (do zawarcia umowy doszło tydzień po jego 17. urodzinach). Stosownie do art. 15 k.c. Piotr ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych.

Publikacja obejmuje kazusy o zróżnicowanym stopniu trudności z rozwiązaniami, łącznie zagadnienia zaczerpnięte z kilku działów prawa cywilnego. W każdym rozwiązaniu punkt ciężkości stanowi prawidłowe usystematyzowanie rozważanych zagadnień z perspektywy zawartego w kasusie polecenia lub postawionego w nim pytania. Na końcu zbioru zebrano kazusy do samodzielnego rozwiązania wraz z odesłaniami do literatury bądź orzecznictwa. Autorzy proponują konkretną metodę opracowywania rozwiązań i analizowania stanów faktycznych przedstawionych w kasusach.

Zbiór kasusów z prawa cywilnego wraz z rozwiązaniami ma przybliżyć metodę rozwiązywania kasusów, a w konsekwencji ułatwić przygotowanie do egzaminów z prawa cywilnego, a także ugruntować umiejętność wnioskowania i argumentowania prawniczego w praktyce zawodowej.

Autorami publikacji są pracownicy naukowcy i doktoranci Katedry Prawa Cywilnego WPIA Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, którzy na co dzień prowadzą działalność dydaktyczną. Zbiór jest wynikiem ich doświadczeń w pracy ze studentami i odpowiedzią na zgłaszane przez studentów zapotrzebowanie na publikację prezentującą sposób rozwiązywania kasusów.

Redakcję naukową publikacji objęli:

Barbara Jelonek-Jarco – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Prawa Cywilnego WPIA UJ; adwokat; autorka publikacji naukowych i dydaktycznych.

Julita Zawadzka – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Prawa Cywilnego WPIA UJ; adwokat; autorka publikacji naukowych i dydaktycznych.

Fryderyk Zoll – profesor zwyczajny doktor habilitowany nauk prawnych, doktor *honoris causa* (Tarnopol), profesor zwyczajny Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu w Osnabrück, autor publikacji naukowych i dydaktycznych.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8160-922-7

CENA 69 ZŁ (W TYM 5% VAT)